

شماره گزارش: ۳۰۵

ردیف: ۳

دوره دهم - سال چهارم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۰۵/۰۲

**گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل (۴۴) قانون اساسی
در خصوص « آسیب شناسی، چالش ها و راهکارهای رونق تولید در سال ۱۳۹۸ »**

در اجرای ماده (۴۰) آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

معاونت نظارت

اداره کل امور کارشناسی نظارت

بسمه تعالی

شماره : ۸۲/۳۲۸۲۴/د

تاریخ : ۱۳۹۸/۴/۲۲

هیئت‌رئیس‌ه محترم مجلس شورای اسلامی

سلام علیکم

احتراماً، به پیوست گزارش نظارتی کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی با موضوع «آسیب شناسی، چالش‌ها و راهکارهای رونق تولید در سال ۱۳۹۸» طبق ماده (۴۰) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، حضورتان ارسال می‌گردد. خواهشمند است دستور فرمایید هماهنگی لازم جهت چاپ و قرائت گزارش در صحن علنی مجلس صورت پذیرد.

حمیدرضا فولادگر
رئیس کمیسیون ویژه

مقدمه

هدف از تهیه این گزارش، آسیب شناسی بخش واقعی اقتصاد کشور و ارائه راهکارهای سیاستی با هدف رونق تولید و مقابله با تحریم‌ها در سال ۱۳۹۸ است. قبل از ورود به بحث لازم است مفهوم رونق تولید، تبیین شود تا با ایجاد یک درک مشترک از مفهوم رونق تولید بتوان تحت یک سازوکار واحد بر رونق بخشی و افزایش تحرک بخش واقعی اقتصاد تمرکز کرد و سپس راهکارهای سیاستی را مطرح کرد. منظور از رونق تولید در این گزارش «مجموعه فعالیت‌هایی است که از تعمیق رکود جلوگیری می‌کند و از ظرفیت‌های خالی موجود بخش واقعی اقتصاد استفاده می‌کند». به عبارت دیگر مفهوم رونق تولید مجزا از پروژه‌های رایج اقتصاد مقاومتی، طرح‌ها یا پروژه‌های توسعه‌ای و یا برنامه‌های اجرایی معمول دستگاه‌های اجرایی است و در حوزه اجرایی شامل برنامه‌هایی است که با تحریک ظرفیت‌های موجود، موجبات رونق تولید را حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۸ فراهم می‌سازد.

در ابتدای این گزارش، رویکردهای کلان رونق تولید در قالب ۷ محور بنیادی بررسی می‌شود، سپس در بخش بعدی آسیب‌شناسی بخش واقعی اقتصاد کشور و در نهایت در بخش آخر، راهکارهای سیاستی تحقق رونق تولید به تفکیک بخش واقعی اقتصاد کشور مورد ارزیابی و تحلیل قرار می‌گیرد.

الف) رویکرد های کلان رونق تولید

با هدف جامعیت و شمول‌پذیری رونق تولید در ابعاد کلان، ۷ محور بنیادی تأمین مالی، نظام مالیاتی، نظام بیمه‌ای، نظام تجاری، نظام ارزی، محیط کسب‌وکار و فناوری مورد تأکید است که لازم است قبل از ورود به آسیب‌شناسی بخش واقعی به منظور دستیابی به اهداف رونق تولید در سال جاری، مورد واکاوی قرار گیرد.

۱- تأمین مالی:

- در بخش تأمین مالی نکات سیاستی زیر جهت رونق تولید بسیار کلیدی است:
- اجرای راهبرد توسعه‌ای تولید، یعنی هدفمند بودن سیاست‌ها، حذف رانت‌پاشی، پیش‌شرط‌های حمایتی و زمانبندی سیاست‌های حمایتی؛
 - اجرای مؤثر مواد (۸) و (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ به ترتیب روش تأمین مالی فکتورینگ و امکان نقل‌وانتقال دیون و معافیت مالیاتی افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها با هدف حل مشکل واحدهای دارای مشکل ماده (۱۴۱) قانون تجارت و افزایش اعتبار واحدها جهت بهره‌مندی از تسهیلات نظام بانکی؛
 - رسوخ و تقویت رویکرد فناوری مالی یا فین تک‌ها (Financial Technology) در تأمین مالی واحدهای خرد و تا حدودی بنگاه‌های کوچک و متوسط.

۲- نظام مالیاتی:

در نظام مالیاتی موارد زیر باید رعایت شود:

- تعیین تکلیف قطعی لایحه مالیات بر ارزش افزوده در کوتاه مدت؛
- تدوین و تصویب مالیات بر سرمایه به صورت تصاعدی (progressive CGT) در نگاه بلندمدت.

۳- نظام بیمه ای:

در نظام بیمه‌ای و ضمانتنامه‌ای اجرای مؤثر موارد زیر از اهمیت کلیدی برخوردار است:

- اجرای مؤثر ماده (۱۱) قانون حداکثر با هدف حذف اعمال ضریب یا روش نسبت مزد به کل کار انجام یافته در پیمان‌های غیر عمرانی؛
- گسترش ابزارهای تضمین مانند مؤسسات تضمین (surety companies) و پوشش‌های بیمه‌ای (performance guarantee) موضوع ماده (۹) قانون حداکثر؛
- تقویت شکل‌گیری کنسرسیوم‌های بیمه‌ای در راستای تخفیف آثار تحریم.

۴- نظام تجاری:

در مبحث نظام تجاری و گمرکی، مهمترین موضوعاتی که در سال رونق تولید ضروری است مورد تأکید قرار گیرند عبارتند از:

- برآورد ارزش محموله‌های صادراتی بر اساس قیمت‌های مرجع به صورت علی‌الحساب و تعیین ارزش قطعی صادرات پس از ارائه اسناد و مدارک مثبت معامله و افزایش سرعت و تسهیل‌گری در مبادلات تجاری؛
- ساماندهی کارت‌های بازرگانی و ضرورت احراز هویت و صلاحیت بازرگانان و رتبه‌بندی کارت‌های بازرگانی؛
- ارتقاء دیپلماسی تجاری کشور و مسیرگشایی حاکمیت (تعامل دوجانبه و یا چندجانبه وزارت امور خارجه با وزارتخانه‌های ذی‌ربط) برای فعالان بخش خصوصی.

۵- نظام ارزی:

در بخش نظام ارزی توصیه‌های سیاستی زیر می‌تواند راهگشا باشد:

- به اعتقاد بخش خصوصی و فعالان اقتصادی کشور حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد مشکل تولید کشور، نرخ ارز و تغییرات آن و بی‌ثباتی اقتصاد کلان منتشر شده از ناحیه نرخ ارز است لذا ثبات ارز در تحرک بخشی به رونق تولید بسیار حائز اهمیت و کلیدی است.
- مدیریت نرخ ارز و حذف رانت ناشی از ارز ۴۲۰۰ تومانی؛
- ترغیب صادرکنندگان به فروش ارز در کانال‌های ایجاد شده توسط بانک مرکزی با کاهش شکاف بین نرخ ارز بازار رسمی و غیررسمی؛
- ایجاد تقویت شعب بانک‌های ایرانی مستقر در کشورهای همسایه و یا تعیین صرافی‌های متعهد بانک مرکزی.

۶- محیط کسب و کار:

در مبحث بهبود محیط کسب و کار، اجرا و نظارت بر مواد زمین مانده قانون بهبود محیط و کسب و کار جهت تحرک بخشی بیشتر رونق تولید در سال جاری بسیار حائز اهمیت است:

- تقویت دیپلماسی اقتصادی و تجاری (مواد ۹ و ۱۰)؛
- ساماندهی تولیدکنندگان کوچک و متوسط جهت دسترسی به بازار مصرف توسط شهرداریها (ماده ۱۶)؛
- جلوگیری از تغییر مکرر و خلق الساعه سیاستها و مقررات در راستای ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی و سرمایه گذاری (ماده ۲۴)؛
- اجرای ماده (۱۸) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، مبنی بر خارج نمودن کالاهای پذیرفته شده در بورس از نظام قیمتگذاری دستوری؛
- تعیین قاعده کاری برای تهاتر بین صادرکنندگان و واردکنندگان برای کاهش مشکلات نقل و انتقال ارزی در کشورهای مقصد صادراتی.

۷- فناوری اطلاعات:

- بخش فناوری اطلاعات (ICT) در سال رونق تولید، از سه منظر می تواند تسهیل گر و کمک کننده باشد:
- اول از منظر استفاده از فناوری برای تأمین مالی تولید در قالب فناوری مالی یا فین تکها؛
 - دوم از منظر تسهیل گری در حوزه فراهم سازی زیرساخت تولید در قالب باز مهندسی و جایگزینی فرآیندهای نظارتی، رهگیری دقیق مصارف حمایتی از طریق پلتفرمهای تحت وب و تسهیل گر در حوزه بازاریابی و توسعه استارت آپها؛
 - سوم، امکان راه اندازی انواع جدیدی از کسب و کارهای اینترنتی و مشاغل خانگی.
- شایان ذکر است که در بخش فین تکها و بهره مندی از فناوریهای جدید در تأمین مالی بخش تولید و تحرک بیشتر استارت آپ ها لازم است که نهاد رگولاتوری برای تنظیم کار بین نظام بانکی و فین تکها، مستقل از بانک مرکزی بوده و در مراحل اولیه، کلیه تأمین مالی های خرد و کوچک کاملاً به سمت فناوریهای جدید فین تکها که از چابکی بالا، سرعت خدمات دهی بالا و هزینه پایینی برخوردارند؛ شیفت پیدا کند و نظام بانکی هم با فراغ بال بیشتری به وظایف اصلی خود بپردازند.

ب) آسیب شناسی بخش واقعی اقتصاد کشور

۱- بخش صنعت و معدن

بررسی وضعیت شاخص ارزش افزوده بخش صنعت طی سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ حاکی از آن است که این شاخص روند نزولی داشته و از ۲۴۳,۶۳۵ میلیارد ریال در زمستان سال ۱۳۹۶ به ۲۰۹,۴۲۷ میلیارد ریال در پاییز سال ۱۳۹۷ رسیده است. این امر نشان دهنده رشد منفی بخش صنعت و کوچک شدن نقش صنعت در اقتصاد کشور است. هدفمند نبودن سیاست‌های صنعتی، ضعف نهاد حقوق مالکیت و فقدان نگاه صادرات محور در زمره چالش‌های ساختاری و برون‌بنگایی در بخش صنعت کشور است. عدم هدایت هدفمند منابع کشور به دلیل مشخص نبودن بخش‌های اولویت‌داری که باید در آنها خلق مزیت شود؛ از آثار نبود یک سیاست صنعتی هدفمند و جامع مورد وفاق سایر وزارتخانه‌های مرتبط در کل زنجیره تولید در کشور است. شایان ذکر است که عدم توجه به صادرات و تمرکز بر نگاه به بازار داخل برای عرضه محصول و عدم سیاست‌های حمایتی از صادرات متناسب با ارزش آفرینی، منجر به توسعه صادرات با نسبت فرآوری پایین در کشور شده است. به گونه‌ای که محصولات منبع محور از جمله محصولات بالادستی پتروشیمی، مواد خام معدنی و میعانات گازی به عنوان اقلام عمده صادراتی کشور در سال ۱۳۹۷ سهم حدود ۵۲ درصد از کل صادرات کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

از جمله چالش‌های کلان برون‌بنگایی بخش صنعت می‌توان به تأمین مالی و نقدینگی واحدها توسط بانک‌ها و بازار سرمایه، وجود مقررات و تفسیرهای متعدد و شفاف نبودن فرایند رسیدگی به شکایات در نظام بیمه‌ای کشور، مشکلات ناشی از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و گسترده نبودن پایه‌های مالیاتی در کشور اشاره کرد. از طرفی، زمان‌بر بودن صدور مجوز و عدم اجرای پنجره واحد، تغییر مکرر و خلق الساعه سیاست‌ها و مقررات، نبود ساختار روابط توسعه‌یافته بین سطوح مختلف بنگاهی کشور، ضعف دیپلماسی اقتصادی و تجاری و سودآوری و رواج فعالیت‌های غیرمولد و سوداگرانه در اقتصاد کشور از جمله چالش‌های اصلی محیط کسب و کار به شمار می‌آیند. جهش نرخ ارز و عدم ثبات آن موجب بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه و افزایش هزینه‌های تولید، خسارت به پیمانکاران بخش خصوصی، کمبود ارز با نرخ نیمایی و استفاده بی‌رویه و ناصحیح از کارت‌های بازرگانی شده است. تعیین ارزش کالاها در سامانه تعیین ارزش گمرکی کالا (TSC) و زمان‌بر شدن فرایند ترخیص محموله‌های وارداتی نیز از جمله چالش‌های بخش صنعت در امور گمرکی محسوب می‌شود.

بخش معدن و صنایع معدنی یکی از حوزه‌های مهم و اثرگذار در تولید و تجارت کشور محسوب می‌شود. در سال ۱۳۹۷، محصولات معدنی و فلزی، حدود ۲۱ درصد (به ارزش ۹/۲ میلیارد دلار) از صادرات غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است که در این میان فولاد و محصولات فولادی، کنسانتره و گندله سنگ آهن، مس و محصولات مرتبط و سیمان بیش‌ترین میزان صادرات را از نظر ارزشی به خود اختصاص داده‌اند.

بخش معدن و صنایع معدنی ایران در سال ۱۳۹۷ شاهد رشد تولید در زنجیره ارزش فولاد، زغال سنگ، مس و روی بوده و در بخش‌هایی مانند آلومینیم میزان تولید نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۶ با افت قابل توجه همراه بوده است. صادرات محصولات معدنی و فلزی نیز در سال ۱۳۹۷ در مجموع از نظر وزنی کاهش ۵ درصدی و از نظر ارزشی کاهش ۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته داشته است. بیش‌ترین کاهش در صادرات مربوط به زنجیره آلومینیم، زنجیره سرب و روی، سنگ ساختمانی و کاشی و سرامیک، سیمان، سنگ آهن دانه‌بندی، آهن اسفنجی و فلزات گرانبها بوده است.

حوزه‌هایی مانند فولاد و محصولات فولادی، کنسانتره و گندله سنگ آهن، زغال‌سنگ و مس نیز با رشد صادرات روبه‌رو بوده‌اند.

عواملی مانند تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، نوسانات شدید نرخ ارز و مجموعه سیاست‌های اقتصادی و تجاری دولت در سال ۱۳۹۷ منجر به افزایش هزینه‌های تولید، تلاطم بازار، افت صادرات و از دست رفتن بخشی از بازارهای صادراتی، ایجاد رانت، رونق واسطه‌گری و بروز مشکلات متعدد در زمینه تأمین نقدینگی و سرمایه در گردش واحدهای معدن و صنایع معدنی کشور شد. آمارها و بررسی‌ها نشان می‌دهد که تأثیر عمده تحریم‌ها در افزایش هزینه‌های تولید بوده و اکثر تولیدکنندگان محصولات معدنی و فلزی موفق شده‌اند تا با روش‌های مختلف بر موانع و محدودیت‌های حاصل از تحریم‌ها فائق آیند و نیازمند حمایت‌های بیش‌تر دولت هستند، اما محدودیت‌ها و موانع حاصل از سیاست‌های اقتصادی و تجاری دولت مانند سیاست‌های ارزی، دخالت در بازار و قیمت‌گذاری دستوری محصولات معدنی و فلزی توسط ستاد تنظیم بازار، جلوگیری از صادرات و فراهم کردن زمینه‌های رانت و واسطه‌گری، به مانع درونی بزرگی در سر راه تولید کشور تبدیل شده و در شرایط رکود بازار داخلی، موجب افت صادرات اکثر محصولات معدنی و صنایع معدنی کشور شده است و در میان فعالان اقتصادی کشور تحت عنوان «خود تحریمی» شناخته می‌شود.

در میان موانع و چالش‌های فرابخشی که مرتبط با حوزه اقتصاد کلان است، چندنرخ بودن ارز، کلید بسیاری از موانع و مشکلات تولید شناخته شده است. این مسئله به تنهایی موجب ایجاد رانت، رونق واسطه‌گری، ایجاد زمینه برای فرار از پیمان‌سپاری ارزی و قاچاق کالا به کشورهای همسایه شده است. در کنار مسأله ارز، ناهماهنگی دستگاه‌های اجرایی اعم از بانک مرکزی، گمرک، مالیات، بیمه و وزارت صنعت، معدن و تجارت بر پیچیدگی و بوروکراسی اداری حاکم بر فعالیت‌های تولیدی افزوده است. عدم برنامه‌ریزی برای دیپلماسی اقتصادی فعال در شرایط تحریم برای حفظ بازارهای صادراتی و ایجاد فرصت‌ها و بازارهای جدید نیز از دیگر عوامل مهم اثرگذار بر بخش تولید و تجارت محصولات معدنی و فلزی بوده است.

از مهم‌ترین موانع درون بخشی حوزه معادن و صنایع معدنی نیز می‌توان به ابهام در خصوص محاسبه میزان حقوق دولتی معادن، عدم بازگشت درآمدهای حاصل از حقوق دولتی برای هزینه در بخش معدن، تداخلات جدی میان فعالیت‌های معدنی، محیط‌زیست و منابع طبیعی، دخالت ستاد تنظیم بازار در قیمت‌گذاری محصولات معدنی و فلزی و ایجاد موانع صادراتی، انفعال در سیاست‌گذاری برای معادن و صنایع معدنی در آستانه ورشکستگی مانند صنعت سیمان، عدم حمایت از معادن زغال‌سنگ در جهت ارتقای ایمنی معادن و عدم تأمین اعتبارات لازم برای تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای معدنی و صنایع معدنی اشاره کرد.

تداوم روندهای موجود و عدم اصلاح رویکردها و سیاست‌ها در سال ۱۳۹۸ منجر به کاهش سطح تولید و اشتغال موجود، افت صادرات و از دست رفتن بازارهای صادراتی محصولات معدنی و فلزی خواهد شد. بنابراین «رونق تولید» در بخش معادن و صنایع معدنی مستلزم اصلاح سیاست‌های ارزی بانک مرکزی، عدم دخالت دولت در قیمت‌گذاری محصولات معدنی و فلزی، ساماندهی اصولی خریداران دارای مجوز از بورس کالا، رفع موانع صادراتی و تأمین نقدینگی و سرمایه در گردش واحدهای معدنی و صنایع معدنی به منظور حفظ تولید و اشتغال موجود است.

۲- صنعت پتروشیمی

با توجه به اینکه یکی از الزامات توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی تأمین مواد اولیه مورد نیاز این صنایع است، ابتدا سهم تولیدات صنایع بالادستی پتروشیمی در تأمین نیاز بازار داخل بررسی شد. در سال ۱۳۹۷ از ۵۳/۳ میلیون تُن محصول پتروشیمی تولید شده در صنایع بالادستی پتروشیمی نزدیک به ۳۸ میلیون تُن آن قابل فروش بوده که حدود ۸/۵ میلیون تُن آن به طور خالص در داخل به فروش رفت.

واقعیت این است که روند تولید محصولات صنایع بالادستی پتروشیمی کشور طی سال‌های اخیر هم‌راستا با نیاز صنایع پایین‌دستی پتروشیمی نبوده است. به طوری که در مورد برخی از محصولات انحصار در فروش وجود دارد و زمانی که واردات این محصولات با چالش مواجه شود، سبب بروز التهاب در بورس کالا، افزایش سقف رقابت و به تبع آن افزایش قیمت مواد اولیه تولیدکننده داخلی می‌شود. در مورد برخی از محصولات نیز که کمبود تولید در کشور وجود ندارد، گاهی به دلیل نوسان در عرضه و کنترل قیمت توسط تولیدکنندگان، سقف رقابت در بورس کالا افزایش می‌یابد. تفاوت نرخ ارز نیمایی و نرخ ارز غیررسمی نیز از دیگر دلایل ورود تقاضای سوداگری در بورس کالا و البته ضعف سامانه بهین‌یاب در غربالگری این تقاضاهاست. انتظارات تورمی، مجوز خرید محصولات خارج از بورس برای کالاهای استراتژیک، از دیگر دلایل ایجاد التهاب‌های مقطعی در بورس کالا است.

هدفمند نبودن سیاست‌های حمایتی به تناسب ارزش افزوده، مشکلات مربوط به واردات مواد افزودنی صنایع پایین‌دستی، مسائل مرتبط با تعیین ارزش پایه‌های صادراتی، تعدد دستورالعمل‌های صادر شده، نوسانات نرخ ارز و بی‌ثباتی قیمت مواد اولیه و افزایش هزینه‌های مبادله از دیگر مشکلات صنایع پایین‌دستی پتروشیمی است.

۳- بخش نفت و گاز

به طور کلی در سال‌های اخیر برای بهبود وضعیت تولید در کشور، قوانین و دستورالعمل‌های متعددی تصویب و ابلاغ شد، اما عملکرد و نحوه اجرای این‌گونه قوانین متناسب با انتظارات و ظرفیت‌های کشور نبود. مسائلی همچون نداشتن هدف واحد و مشترک بین دستگاه‌ها، نبود سیاست هدفمند در توسعه صنعتی، ناهماهنگی بین دستگاهی، بوروکراسی‌های اداری، عملیاتی نبودن و زمانبر بودن قراردادها و ضمانتنامه‌ها، برخی مصوبه‌ها و دستورالعمل‌های دست‌وپاگیر، مشکلات بانکی و شرایط سیاسی بین‌المللی و منطقه‌ای حاکم و نوسانات نرخ ارز عمده چالش‌های پیش روی رونق تولید در صنعت نفت و گاز کشور است.

از جمله سیاست‌ها و راهکارهای پیشنهادی که برای رفع چالش‌های این صنعت در زمینه رونق تولید می‌توان بیان کرد عبارت است از: همراهی دولت با بخش خصوص برای بهبود وضعیت تکنولوژیکی (با همراهی قطب‌های علمی و فناوری)، جمع‌بندی تقاضاها به منظور ایجاد صرفه‌های مقیاس و مزیت رقابتی، پشتیبانی مالی طرح‌ها، اجرای مؤثر قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و حمایت از کالای ایرانی، تشکیل کارگروه تخصصی اجرای این قانون زیر نظر یکی از کمیسیون‌های تخصصی مرتبط، تقویت دانش فنی، آموزش نیروی انسانی ماهر و کارآمد، به‌روز کردن تجهیزات تولید با دانش فنی روز، توسعه فرهنگ کارگروهی میان شرکت‌های داخلی، جداسازی مدیریت از مالکیت شرکت‌ها، بومی‌کردن و پیاده‌سازی الگوهای موفق، ایجاد مهارت‌های رقابت در عرصه بین‌المللی، اشتغال‌زایی برای توسعه ملی، تسهیل در انجام امور گمرکی، تسهیل و گشایش در اعتبارات اسنادی و کاهش هزینه مبادله، متقبل شدن ریسک تصمیمات سیاسی

توسط حاکمیت و دولت که به بخش خصوصی تحمیل می‌شود و پرداخت هزینه مبادله ناشی از این‌گونه تصمیمات توسط دولت به فعالان اقتصادی و کارآفرینان و کاهش زمینه‌های رانت‌جویی.

شایان ذکر است که چگونگی اجرای قانون حداکثر و اجرای موثر و کارآمد ظرفیت‌های قانونی موجود در آن در رونق‌بخشی هرچه بیشتر در صنعت نفت و گاز کشور در سال جاری بسیار کلیدی و حائز اهمیت خواهد بود.

۴- صنعت برق

ظرفیت نامی و عملی نیروگاه‌های نصب شده تولید برق در کشور در پایان سال ۱۳۹۷ به ترتیب معادل ۷۸ و ۶۸ هزار مگاوات است. بیش از ۱۰۰۰ بنگاه اقتصادی، در زنجیره تأمین صنعت برق فعال هستند که متقاضی عمده کالای تولیدی این بنگاه‌ها، وزارت نیرو و شرکت‌های زیرمجموعه آن از جمله شرکت توزیع نیروی برق، شرکت توانیر، شرکت مادر تخصصی نیروی برق حرارتی و شرکت‌های تولیدکننده برق هستند. با تشدید تحریم‌ها، صنعت برق نیز مانند سایر صنایع تحت تأثیر محدودیت‌های ناشی از تحریم و همچنین آشفتگی بازار ارز قرار گرفت و تولیدکنندگان تجهیزات و کالای مورد نیاز صنعت برق را با مشکلاتی مواجه کرد. بزرگ‌ترین مشکلی که صنعت برق نیز همانند سایر بخش‌های اقتصاد کشور با آن مواجه است، نوسانات نرخ ارز است که تولیدکنندگان و واردکنندگان این صنعت را با مشکل عدم اطمینان مواجه کرده است. دومین مشکل صنعت برق بدهی‌های وزارت نیرو به بخش خصوصی و بانک‌هاست که باعث کمبود نقدینگی و منابع سرمایه‌گذاری در این صنعت شده است.

۵- بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات

چالش‌های رونق تولید در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات را از دو منظر می‌توان بررسی نمود. برخی از این چالش‌ها در نتیجه شرایط سیاسی و اقتصادی جدید ناشی از اعمال تحریم‌های آمریکا ایجاد شده‌اند و دسته دوم فراتر از دوره تحریم‌ها بوده و در بلندمدت بر رونق تولید تأثیر گذاشته‌اند که عمدتاً مربوط به نحوه اجرای قوانین و سیاست‌های مرتبط با این حوزه می‌باشند. چالش‌های ناشی از تحریم شامل اثرات مستقیم و غیرمستقیم است که عمده اثرات مستقیم در تأمین تجهیزات مخابراتی و لایسنس‌ها (مربوط به تکنولوژی‌ها و نرم‌افزارهای وابسته)، نمود پیدا می‌کند. مهمترین چالش غیرمستقیم ناشی از تحریم نیز شامل محدودیت ارز و عدم تخصیص ارز به تجهیزات این حوزه یا عدم امکان انتقال ارز برای تأمین تجهیزات از شرکت‌های اروپایی است. هزینه مبادله ناشی از افزایش نرخ ارز نیز خواه ناخواه موجب افزایش هزینه اپراتورها، پیمانکاران و خروج سرمایه‌گذاران شده است زیرا سیاست ثابت نگه داشتن تعرفه‌ها و محدود شدن راه‌های درآمدزایی اپراتورها منجر به کاهش علاقه سرمایه‌گذاران این حوزه به‌ویژه شرکای خارجی شده است.

دسته دیگری از چالش‌های رونق تولید در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز به زیرساخت قانونی یا نحوه اجرای قوانین (چالش‌های رونق خدمات بخش فناوری اطلاعات) است که از اهم موارد می‌توان به عدم امکان استفاده از باند فرکانسی ۷۰۰-۸۰۰ مگا هرتز برای گسترش خدمات اپراتورها، دریافت عوارض غیرقانونی توسط شهرداری‌ها از اپراتورها، وجود انحصار بخش خصوصی در شبکه کابلی مخابراتی درون‌شهری، بلااستفاده ماندن ظرفیت‌های خالی در شبکه زیرساخت ارتباطات مخابراتی سازمان‌های دولتی، وجود خلأهای قانونی برای فعالیت تاکسی‌های اینترنتی، عدم پوشش فعالیت کسب‌وکارهای

فضای مجازی توسط قانون تجارت الکترونیک (۱۳۸۲)، ضعف در فرآیند اعطای نماد اعتماد الکترونیک، تداوم تصدی‌گری دولت در بخش پست کشور، مشکلات دفاتر پیشخوان دولت و عدم همکاری دستگاه‌ها برای ارائه خدمات فضاپایه اشاره کرد.

۶- بخش مسکن

وضعیت اقتصادی کشور در یک سال گذشته سبب شده است که مسکن نیز همانند بسیاری از بخش‌های اقتصادی و تولیدی کشور دچار مشکل شود. تحریم‌ها، کاهش فروش نفت، کاهش ارزش پول ملی و سایر مشکلات اقتصادی در یک سال گذشته سبب تشدید مشکل تولید و عرضه مسکن در کشور شده است. با افزایش قیمت مسکن فاصله بیشتری بین استطاعت خانوار و قیمت مسکن ایجاد شده به نحوی که سهم وام‌های مسکن در توانمندسازی مالی خانوار به‌خصوص در کلان‌شهرها به‌شدت کاهش یافته است. از طرفی فعالیت‌های بدون محدودیت سوداگران مسکن وضعیت پرتلاطم اقتصاد مسکن را وخیم‌تر کرده که این مسأله به دنبال نوسان‌های شدید ارز و سکه و ایجاد تناظر با این بازارهای موازی در یک سال گذشته شدت بیشتری پیدا کرده است. با شناخت این آسیب‌ها در حوزه مسکن از جمله مهم‌ترین راهکارهایی که می‌تواند مفید باشد به این موارد اشاره می‌شود: افزایش سقف وام و اولویت پرداخت به خانه اولی‌ها در راستای کاهش شکاف استطاعت و قیمت و تأمین سهم بیشتری در توانمندسازی اقشار متوسط برای خانه‌دار شدن و همچنین وضع مالیات بر عایدی و معاملات مکرر مسکن جهت محدودسازی دلالی و سوداگری و کمک به متقاضیان واقعی.

۷- بخش کشاورزی و توسعه روستایی

بخش عمده‌ای از تولید ناخالص داخلی کشور مربوط به محصولات کشاورزی و صنایع و خدمات وابسته به آن است. علاوه بر آن کشاورزی به‌عنوان محور توسعه می‌تواند موتور محرکه برای رشد سایر بخش‌ها نیز باشد. بی‌ثباتی در بازارهای جهانی کشاورزی، بلایای طبیعی، تغییرات اقلیم و ملاحظات سیاسی بین کشورها، منجر به برنامه‌ریزی دولت‌ها برای ایجاد ثبات و روند رو به رشد در سیستم‌های غذایی شده است. بخش کشاورزی با چالش‌های عدیده‌ای، از جمله بهره‌وری پایین، فضای نامساعد کسب‌وکار، ضعف جدی در حاکمیت شرکتی و توسعه ناپایدار، مواجه است که بدون رفع آن‌ها نمی‌توان انتظار رونق جدی در تولید را داشت. برای مثال با وجود توفیقاتی که در زمینه عملکرد در واحد سطح محصولات اساسی حاصل شده است، ولی در خصوص محصولاتی مانند گندم، جو، ذرت، دانه‌های روغنی و کنجاله دانه‌های روغنی شکاف عملکرد ایران و متوسط جهان افزایش یافته است.

در نهایت نیز بر اساس یافته‌های بدست آمده و همچنین اطلاعات دریافتی از صاحب‌نظران و فعالان بخش کشاورزی و سازمان‌ها و تشکل‌های ذی‌ربط، راهکارهای دستیابی به رونق تولید در بخش کشاورزی جمع‌بندی و در سه دسته افزایش بهره‌وری، بهبود فضای کسب‌وکار و توسعه فعالیت‌های بازرگانی مرتبط قابل بیان است.

نواحی روستایی و عشایری به سبب برخورداری از ظرفیت‌های تولیدی مساعد در بخش‌های کشاورزی و صنعت، به عنوان کانون تولید و بسترساز تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به‌شمار می‌روند. اما شواهد حاکی از تهدیدهای جدی در حوزه رونق تولید در نواحی روستایی است که از آن جمله می‌توان به غلبه راهبردها و نظریات مدرنیزاسیون غیرهدفمند و رشد نامتوازن، فقدان راهبرد مناسب دولت برای اولویت‌بخشی به بنگاه‌های کوچک و متوسط، افزایش آبدی‌های خالی از

سکنه و کاهش جمعیت روستایی، فقدان مرجع تخصصی برای تصمیم‌گیری در خصوص تبدیل روستا به شهر، غلبه رویکردهای کالبدی - خدماتی در طراحی طرح‌های توسعه روستایی، عدم اثربخشی مناسب طرح‌های هادی روستایی در توسعه روستایی، اختلال اساسی در نظام سیاستگذاری توسعه روستایی، فقدان نگاه خوشه‌ای و شبکه‌ای و بالا بودن هزینه مبادله‌ای انجام فعالیت‌های اقتصادی، فقدان برنامه منسجم و مستمر برای حرفه‌آموزی هدفمند نیروی کار روستایی، سیاست‌های ناکارآمد برای بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، کم‌توجهی به ابعاد تولیدی توسعه روستایی و ناهماهنگی و تداخل فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی اشاره کرد.

ج) راهکارهای سیاستی تحقق رونق تولید به تفکیک بخش واقعی اقتصاد کشور

بخش صنعت و معدن:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. تأمین مالی و نقدینگی واحدها				
پایین بودن سقف تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش صنعت	۱) نظارت بر اعطای تسهیلات بانکی توسط بانک مرکزی در رعایت ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه (کوتاه‌مدت)	نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	اقتصادی
	۲) نظارت بر اجرای دقیق مواد (۱۶) تا (۲۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در ارتباط با افزایش سرمایه بانک‌های دولتی، آزادسازی وثیقه‌ها و ایجاد حساب ویژه تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی (کوتاه‌مدت)	نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	اقتصادی، صنایع و معادن
	۳) تنوع‌بخشی به روش‌های تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی از جمله استفاده از ظرفیت فاکتورینگ (ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵)، فین‌تک‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر (میان‌مدت)	اجرایی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	صنایع و معادن
	۴) استفاده از ظرفیت قانونی ماده (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ (کوتاه‌مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	ویژه حمایت از تولید، اقتصادی، صنایع و معادن
	نرخ‌گذاری دستوری اوراق صکوک توسط بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - سازمان بورس و اوراق بهادار	اقتصادی
عدم الزام به ارائه رتبه اعتباری بنگاه و صکوک در بازار سرمایه	تقویت مؤسسات رتبه‌بندی در بازار سرمایه و الزام به ارائه رتبه اعتباری بنگاه و صکوک و حذف تدریجی رکن ضامن (میان‌مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	اقتصادی، صنایع و معادن
فرایند پیچیده و زمان‌بر انتشار اوراق صکوک	تسهیل فرایند انتشار و فروش اوراق صکوک (کوتاه‌مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - سازمان بورس و اوراق بهادار	اقتصادی
۲. نظام بیمه‌ای کشور				
وجود مقررات و تفسیرهای متعدد بیمه‌ای	اصلاح قانون اصلاح ماده (۱۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و چگونگی تعیین مدیریت سازمان تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های درمانی (بلندمدت)	تقنینی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مجلس شورای اسلامی	اجتماعی، ویژه حمایت از تولید
عدم اجرای کامل مصوبات (بازرسی مندرجات دفاتر قانونی از سال‌های قبل)	اجرای بند «۴» تصویب‌نامه ۵۰۴۳۲ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در خصوص مجوز بازرسی مندرجات دفاتر قانونی صرفاً در بازه یک سال قبل از ارائه آخرین لیست ارسالی کارفرمایان (کوتاه‌مدت)	اجرایی - نظارتی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجتماعی، ویژه حمایت از تولید
شفاف نبودن فرایند رسیدگی به شکایات	۱) هزینه‌بر شدن تصمیمات بازرسان تأمین اجتماعی (میان‌مدت) ۲) اصلاح فرایند زمان‌بر رسیدگی به شکایات و ترکیب هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر (کوتاه‌مدت)	اجرایی - نظارتی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجتماعی، ویژه حمایت از تولید
منوط کردن دریافت لیست حق بیمه جاری کارکنان به پرداخت بدهی معوقه	اجرای بند «۴» بخشنامه شماره ۲۱۴۲۷ مورخ ۱۳۹۸/۲/۱۱ وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص منوط نشدن دریافت لیست و حق بیمه جاری کارکنان شافل در کارگاه‌های مشمول قانون تأمین	اجرایی - نظارتی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجتماعی، ویژه حمایت از تولید

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
	اجتماعی به پرداخت بدهی معوق (کوتاه مدت)			
عدم کفایت سرمایه بیمه‌های تجاری	حمایت دولت از بخش بیمه و تقویت کنسرسیوم‌های بیمه‌ای (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	بیمه مرکزی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی	اقتصادی، ویژه حمایت از تولید
کمبود تنوع ابزارهای تضامین	تسریع در شکل‌گیری مؤسسات تضمین و تقویت پوشش‌های بیمه و ضمانت عملکرد محصولات پروژه‌ای در قالب ماده (۹) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	بیمه مرکزی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی	اقتصادی، ویژه حمایت از تولید
۳. نظام مالیاتی				
کاهش سرمایه در گردش مؤدیان در اثر تسویه مالیات خرید و فروش‌های نسیه و غیر نقدی	تسریع در تصویب لایحه مالیات بر ارزش افزوده (ماده (۴)) (کوتاه مدت)	تقنینی - اجرایی	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	اقتصادی
اخلال قیمتی در بازارهای رسمی ناشی از رفت و برگشت کالا بین مناطق آزاد تجاری و سرزمین اصلی	تسریع در تصویب لایحه مالیات بر ارزش افزوده (بند «الف» ماده (۱۰)، ماده (۱۲) و تبصره «۳» ماده (۱۵)) (کوتاه مدت)	تقنینی - اجرایی	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	اقتصادی
۴. محیط کسب و کار				
زمان بر بودن صدور مجوز و عدم اجرای پنجره واحد	اجرای ماده (۵۷) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	اقتصادی، صنایع و معادن، کشاورزی
تغییر مکرر و خلق الساعه سیاست‌ها و مقررات	اجرای ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	دستگاه‌های اجرایی	اقتصادی، صنایع و معادن
نبود ساختار روابط توسعه یافته بین سطوح مختلف بنگاه‌های کشور، افزایش ورود بنگاه‌های بزرگ به بازار داخل	۱) توسعه خوشه‌های صنعتی و شبکه‌سازی بین سطوح مختلف بنگاه‌ها (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران	صنایع و معادن
	۲) سازماندهی مجوزهای صنعتی از منظر حداقل مقیاس	اجرایی - نظارتی	وزارت صمت	صنایع و معادن
	۳) اجرای ماده (۱۶) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	شهرداری‌ها	اجتماعی
هدفمند نبودن سیاست‌های حمایتی	۱) گزینش صنایع دارای اولویت بر اساس شاخص‌های ترکیبی منتخب (میان مدت)	اجرایی	وزارت صمت	صنایع و معادن
	۲) هدفمندی حمایت‌ها در جهت توسعه صادرات (میان مدت)	اجرایی	وزارت صمت	صنایع و معادن
	۳) استفاده از ظرفیت ماده (۷) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مبنی بر مجاز بودن تأمین مالی قرارداد خرید کالا و خدمات دستگاه‌های موضوع قانون مذکور و پیمانکاران آنها از طریق نظام بانکی به صورت ارزی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	وزارت اقتصاد و دارایی	اقتصادی
ضعف دیپلماسی اقتصادی و تجاری	اجرای صحیح و نظارت بر مواد (۹) و (۱۰) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	وزارت امور خارجه با همکاری وزارتخانه‌های مرتبط	صنایع و معادن، امنیت ملی و سیاست خارجی
ضعف در تعیین قاعده کاری برای تهاتر بین صادرکننده و واردکننده	تعیین قاعده کاری (Working Rule) برای تهاتر بین صادرکننده و واردکننده در جهت تخفیف مشکل نقل و انتقال ارزی	اجرایی	بانک مرکزی	اقتصادی

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
	(کوتاه مدت)			
سودآوری فعالیت های سوداگرانه و غیرمولد	تسریع در تصویب قانون مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر جمع درآمد (بلندمدت)	تقنینی	دولت و مجلس شورای اسلامی	اقتصادی
۵. نرخ ارز				
چالش های نوسانات نرخ ارز از جمله بی ثباتی در قیمت مواد اولیه، بالا رفتن هزینه های تولید، افزایش قیمت تمام شده محصولات و همچنین کاهش رقابت پذیری تولیدکنندگان داخلی در برابر رقبای منطقه ای و خارجی	کاهش شکاف بین نرخ ارز غیررسمی و ارز نیمایی (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی	اقتصادی
کمبود ارز با نرخ نیمایی				
ایجاد خسارت برای پیمانکاران بخش خصوصی	تسریع در اصلاح تعدیل قراردادها (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	سازمان برنامه و بودجه	اقتصادی
استفاده بی رویه و ناصحیح از کارت های بازرگانی	اصلاح رویه های موجود در اعتبارسنجی کارت های بازرگانی (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	اتاق بازرگانی صنایع، معادن، بازرگانی و کشاورزی ایران	صنایع و معادن
۶. امور گمرکی				
عدم ویرایش ارزش کالاهای درج شده در سامانه TSC در کوتاه مدت	۱. تسریع در ارزشگذاری مجدد جهت بازبینی ارزش کالاها (کوتاه مدت) ۲. اصلاح فرایند تعیین ارزش در سامانه TSC با هدف تسهیل آن و تعیین بازه قیمتی مورد قبول (کوتاه مدت)	اجرایی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اقتصادی، صنایع و معادن
عدم وجود ارزش برخی کالاها به ویژه کالاهای با فناوری بالا در سامانه TSC به دلیل شمول تا فصل ۸۰ کتاب مقررات صادرات و واردات در سامانه	اصلاح فرایند تعیین ارزش با هدف تسریع در تعیین ارزش کالاها (کوتاه مدت)	اجرایی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اقتصادی، صنایع و معادن
پروسه زمان بر کالاهای وارداتی خریداری شده با ارز نیمایی و...	تسهیل و تسریع در فرایند ترخیص کلیه کالاها (کوتاه مدت)	اجرایی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اقتصادی، صنایع و معادن
قطع شدن سامانه جامع امور گمرکی	رفع مشکلات سامانه جامع امور گمرکی (کوتاه مدت)	اجرایی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اقتصادی، صنایع و معادن
هدفمند نبودن سیاست های حمایتی	تدوین و اجرای سیاست های مشخص بر مبنای آمایش سرزمین و مزیت های رقابتی (میان مدت)	اجرایی	سازمان برنامه و بودجه، وزارت صمت	صنایع و معادن
ناهماهنگی دستگاه های اجرایی در همکاری با وزارت صمت	تشکیل کارگروه «اقدام سریع» (کوتاه مدت)	اجرایی	سازمان برنامه، وزارت صمت، بانک مرکزی، گمرک	ویژه حمایت از تولید ملی
کم رنگ بودن نقش بخش خصوصی در تصمیم گیری های سیاستی	اجرای مواد (۲) تا (۵) قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	کلیه دستگاه ها	ویژه حمایت از تولید ملی

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
حذف عوامل رانتزا	یکسان سازی نرخ ارز، اصلاح قیمت حامل های انرژی، کنترل مرزها (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی، وزارت صمت، ستاد تنظیم بازار، وزارت نفت، گمرک	اقتصادی، صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی، انرژی
ضعف دیپلماسی اقتصادی	اجرای مواد (۹) و (۱۰) قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	سازمان توسعه تجارت، وزارت امور خارجه	ویژه حمایت از تولید ملی، امنیت ملی
عدم بروزرسانی ارزش کالاهای صادراتی در گمرک	تعریف سیستم جامع به روزرسانی ارزش کالاهای صادراتی با مشورت صادرکنندگان و نظارت وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرایی	وزارت صمت، گمرک	اقتصادی، ویژه حمایت از تولید ملی
عدم وجود قاعده کاری مشخص برای تهاتر در بانک مرکزی	تشکیل کارگروه ویژه برای تدوین مقررات تهاتر (کوتاه مدت)	اجرایی	وزارت صمت، بانک مرکزی، گمرک، وزارت نفت	اقتصادی، صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
صدور بخش نامه های متعدد و ناگهانی	نظارت بر اجرای ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	کلیه دستگاه های اجرایی	ویژه حمایت از تولید ملی
صادرات بدون بازگشت ارز و معضل کارت های بازرگانی یک بار مصرف	صادرات صرفاً توسط تولیدکننده یا نمایندگان رسمی آنان به صورت کنسرسيوم (کوتاه مدت)	اجرایی	بانک مرکزی، وزارت صمت، گمرک	اقتصادی، صنایع و معادن
رصد تجارت کالاهای تحریمی توسط آمریکا به دلیل سیستم شفاف ثبت سفارش	عدم آشکارسازی عمومی سامانه ثبت سفارش و ورود و خروج کالاهای تحریمی به کشور و ثبت و نظارت توسط وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرایی	تصویب در جلسات سران قوا، وزارت صمت، گمرک	اقتصادی
تعرفه گمرکی و ورودی مواد اولیه و مصرفی	به صفر رساندن تعرفه گمرکی ورود مواد اولیه و مصرفی مورد نیاز تولیدکنندگان داخلی با نظارت وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرایی	وزارت صمت، گمرک	صنایع و معادن، اقتصادی

صنعت پتروشیمی:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. تأمین مواد اولیه				
کمبود مواد اولیه صنایع پایین دستی پتروشیمی	(۱) افزایش کف عرضه برای محصولات پُرتنش (پلی پروپیلن گریدهای نساجی، شیمیایی و فیلم، دو اتیل هگزانول، پلی اتیلن ترفتالات و اسید استیک)	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت نفت	صنایع و معادن
	(۲) مدیریت عرضه منظم گریدهای پُر تقاضا توسط شرکت های پتروشیمی	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت نفت	صنایع و معادن
	(۳) اصلاح رویه ها در سایت بهین یاب از طریق تحلیل صورت های مالی، مصرف برق، لیست بیمه، مالیات بر ارزش افزوده حداقل برای محصولات پُرتنش	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت صمت	صنایع و معادن

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
	۴) همکاری وزارت صمت در ثبت سفارش مواد افزودنی مورد نیاز صنایع پایین دستی پتروشیمی	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت صمت	صنایع و معادن
	۵) مشخص شدن نیاز دستگاه‌های استراتژیک که مشمول خرید خارج از بورس هستند و نظارت بر فرایند مصرف آنها	نظارتی - میان مدت	وزارت دفاع وزارت بهداشت وزارت نفت	صنایع و معادن
	۶) اصلاح ابعاد مختلف رژیم تجاری و مالیاتی جهت کاهش تدریجی مشوق‌های صادراتی و معافیت‌های مالیاتی برای صادرات مواد پایه شیمیایی	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت صمت، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت نفت	صنایع و معادن، اقتصادی، انرژی
	۷) بازنگری برنامه توسعه طرح‌های پتروشیمی وزارت نفت متناسب با نیاز صنایع داخل (توسعه پتروپالایشگاه‌ها و تخفیف بیشتر برای خوراک‌های مایع)	نظارتی - بلندمدت	وزارت نفت	صنایع و معادن
	۸) ضرورت ایجاد نهاد رگولاتوری در صنعت پتروشیمی کشور	اجرایی - میان مدت	وزارت نفت	صنایع و معادن، انرژی
۲. امور گمرکی				
مخدوش بودن ارزش پایه محصولات صادراتی	اصلاح کامل ارزش‌های پایه محصولات مطابق با ارزش تجاری محصولات در گمرک	اجرایی - کوتاه مدت	گمرک	صنایع و معادن
۳. فضای کسب و کار				
هدفمند نبودن سیاست‌های حمایتی	۱) نفوذ در بازارهای همسایه و استفاده از ابزارهای مناسب مانند تعرفه‌های ترجیحی به نفع محصولات صنعتی کشور ۲) صادرات محصولات نیمه‌ساخته به کشورهای همسایه و تکمیل مرحله ساخت در کشور مقصد	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت صمت- وزارت امور خارجه	اقتصادی، صنایع و معادن
ایجاد ظرفیت بیش از نیاز داخل	۱) توسعه خوشه‌های صنعتی ۲) سازماندهی مجوزهای صنعتی	اجرایی - کوتاه مدت	وزارت صمت	صنایع و معادن
۴. نظام مالیاتی				
کاهش سرمایه در گردش مؤدیان در اثر تسویه مالیات خرید و فروش‌های نسیه و غیر نقدی	تسریع در تصویب لایحه مالیات بر ارزش افزوده	تقنینی - کوتاه مدت	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	اقتصادی
اخلال قیمتی در بازارهای رسمی ناشی از رفت و برگشت کالا بین مناطق آزاد تجاری و سرزمین اصلی	تسریع در تصویب لایحه مالیات بر ارزش افزوده	تقنینی - کوتاه مدت	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	اقتصادی
۵. نرخ ارز				
چالش‌های نوسانات نرخ ارز از جمله بی ثباتی در قیمت مواد اولیه، بالا رفتن هزینه‌های تولید، افزایش قیمت تمام شده محصولات و همچنین کاهش رقابت پذیری تولیدکنندگان داخلی در برابر رقبای منطقه‌ای و خارجی	کاهش شکاف بین نرخ ارز غیررسمی و ارز نیمایی (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی	اقتصادی

بخش نفت و گاز:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. کوتاه مدت				
مشکلات حوزه ارز و نوسانات قیمت ارز	<p>(۱) تسریع در اجرایی نمودن پیشنهادات شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی: بانک مرکزی، بانک‌های عامل را ملزم نماید:</p> <p>الف) تضامین ارزی را بلافاصله بعد از ایفای تعهد آزاد و نسبت به نگهداری تضامین، صرفاً به میزان کسر تخلیه، بیش بود ارزش کالا و تعهد ارزی ایفا نشده اقدام نمایند.</p> <p>ب) اخذ تضامین ارزی لزوماً به مفهوم اخذ سپرده ریالی به میزان ۳۵ درصد نمی‌باشد و بانک‌ها می‌توانند متناسب با اعتبار واردکنندگان، از سایر تضامین و وثایق مناسب جهت تضمین ارائه پروانه گمرکی استفاده نمایند.</p> <p>در صورت ورود کالا به قلمرو گمرکی و صدور قبض انبار کالا به نام واردکننده، نسبت به آزاد کردن وثایق و تضامین، اقدام نمایند.</p> <p>ج) بانک مرکزی نتیجه اقدامات در زمینه اجرای بندهای فوق را ظرف سه ماه به شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی اعلام نماید.</p> <p>(۲) پیگیری اجرایی شدن مصوبه ۱۵/۱۲/۹۷ هیئت وزیران مبنی بر تعلق نرخ ارز رسمی به واردات ماشین‌آلات و تجهیزات خطوط تولیدی (غیرقابل عرضه به صورت تجاری) که قبل از ۱۳۹۷/۵/۱۶ گشایش شده و ترخیص آنها تا پایان سال ۱۳۹۷ بنا بوده اتفاق بیفتد و تمدید مهلت (اجرایی شدن مصوبه تا شهریورماه ۱۳۹۸)</p> <p>(۳) پیگیری اجرایی شدن مصوبه ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ هیئت وزیران مبنی بر تأمین ارز به نرخ رسمی برای اعتبارات اسنادی مدت‌دار (بیوزانس) و ریفاینانس که اسناد حمل آنها قبل از تاریخ ۱۳۹۷/۱/۳۱ معامله و ظهرنویسی شده و کالای مربوطه قبل از این تاریخ ترخیص گردیده است و نیز ماشین‌آلاتی که قبل از تاریخ ۱۳۹۷/۵/۱۶ ترخیص گردیده و موعد سررسید پرداخت آنها بعد از تاریخ فوق‌الذکر باشد.</p> <p>(۴) حذف قیمتگذاری دستوری (normative) ارز حاصل از صادرات برخی محصولات توسط دولت و بانک مرکزی و صرفاً مدیریت نرخ ارز و حذف تدریجی ارز ۴۲۰۰ تومانی و مینا قرار گرفتن نرخ سامانه نیما</p>	نظارتی، اجرایی	وزارت صمت، وزارت نفت، بانک مرکزی، گمرک	صنایع و معادن، اقتصادی، ویژه حمایت از تولید ملی
عدم وجود ضمانت اجرایی	<p>(۱) استفاده از ظرفیت مؤثر مواد (مواد ۲۰) و (۲۳) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون و نظارت بر رعایت قانون</p> <p>(۲) تعیین جرائم در قالب ماده (۲۲) به شکلی که جرائم در دو بخش (پیمانکار و کارفرما) تفکیک شود.</p> <p>(۳) تعیین هیئت نظارتی با اعضا مشخص به منظور رسیدگی، نظارت و بازرسی (در قالب ماده (۲۰))</p>	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، دستگاه‌های اجرایی	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
عدم وجود روبه‌های نظام‌مند در وزارت صمت جهت شناسایی ظرفیت‌های ساخت تولید داخل	<p>(۱) استفاده از ظرفیت مؤثر ماده (۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون</p> <p>(۲) ایجاد سامانه متمرکز جهت درج فهرست توانمندی‌های محصولات داخلی با استفاده از سامانه‌های موجود</p>	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، وزارت صمت، انجمن‌های تخصصی	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
عدم تعامل مناسب با انجمن‌های تخصصی در اخذ استعلامات توان ساخت داخل جهت واردات تجهیزات و ماشین‌آلات	<p>(۱) نظارت بر اجرای مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار</p> <p>(۲) استفاده از ظرفیت مؤثر ماده (۵) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون</p> <p>(۳) مشارکت ایرانی - خارجی (با سهم شرکت ایرانی حداقل ۵۱٪)</p>	تقنینی، نظارتی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، دستگاه‌های اجرایی	صنایع و معادن

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
عدم شناسایی و تعیین تعرفه‌های مناسب برای تجهیزات و ماشین‌آلات وارداتی و صادراتی	تشکیل یک تیم قوی کارشناسی که بتوانند تعامل مناسبی با کمیته ماده (۱) سازمان توسعه و تجارت برای شناساندن و تعیین تعرفه مناسب تجهیزات و ماشین‌آلات داشته باشند	اجرایی	دستگاه‌های اجرایی	صنایع و معادن
متماثل بودن برخی از شرکت‌های دولتی به خرید خارجی حتی در شرایط	اجرای صحیح قوانین: استفاده از ظرفیت موثر ماده (۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون (با ملزم بودن شرکت‌های دولتی و خصولتی به نسبت استفاده از تسهیلات دولتی به رعایت ماده (۴) قانون حداکثر)	تقنینی، نظارتی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، دستگاه‌های اجرایی	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
واردات از طریق شرکت‌های واسطه‌ای	تسهیل شرایط واردات و ترخیص با توجه به شرایط حاکم بر روابط بین‌المللی	اجرایی	وزارت نفت، وزارت صمت، گمرک	صنایع و معادن
واردات مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز	تعیین قاعده کاری (working rule) برای تهاتر بین صادرکننده و واردکننده برای تخفیف مشکل نقل و انتقال ارزی	اجرایی	بانک مرکزی، دستگاه‌های اجرایی	ویژه حمایت از تولید ملی
تعدد و ناهماهنگی بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره بالاخص بخشنامه‌های مرتبط با حوزه واردات کالا	۱) ایجاد انضباط در سیستم بانکی ۲) انتشار به‌موقع مقررات و رویه‌ها ۳) نظارت بر اجرای ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار	نظارتی، اجرایی	بانک مرکزی، دستگاه‌های اجرایی	صنایع و معادن
نحوه تهیه و تسلیم ضمانتنامه پیش‌پرداخت ارزی	۱) استفاده از ظرفیت مؤثر ماده (۹) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون ۲) پتانسیل ایجاد شده که بیمه هم می‌تواند ضمانتنامه صادر کند که این امر شاید در کوتاه شدن پروسه و رقابتی شدن بازار کمک‌کننده باشد	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، وزارت نفت، وزارت صمت	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
طولانی بودن فرایند سپردن ضمانتنامه‌های بانکی و عدم امکان گشایش اعتبار اسنادی ارزی و ربالی	تسریع در شکل‌گیری مؤسسات تضمین (surety company) و تقویت پوشش‌های بیمه و ضمانت عملکرد (performance guarantee) محصولات پروژه‌ای در قالب ماده (۹) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، وزارت نفت، وزارت صمت	صنایع و معادن، ویژه تولید ملی
زمانبر و طولانی بودن زمان ثبت در وندورلیست و عدم ثبت در وندورلیست علی‌رغم سوابق گذشته	۱) استفاده از ظرفیت موثر ماده (۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون ۲) ایجاد سامانه متمرکز جهت درج فهرست توانمندی‌های محصولات داخلی با استفاده از سامانه‌های موجود	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، وزارت نفت، وزارت صمت، انجمن‌های تخصصی	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
ورود شرکت‌های چینی و ترکیه‌ای به وندورلیست شرکت‌های نفت و گاز	۱) استفاده از ظرفیت مؤثر مواد (۴) و (۵) قانون حداکثر و تهیه و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن به موزات تصویب قانون ۲) لحاظ شدن ماده (۴) و (۵) قانون حداکثر و ایجاد سازوکار اجرایی آن، که ملزم شده است که ارجاع کار توسط دستگاه‌ها صرفاً به مؤسسات و شرکت‌های ایرانی ثبت‌شده در فهرست توانمندی‌های مندرج در سامانه متمرکز (ماده (۴)) باشد. در غیر این صورت و نیاز به استفاده از مشارکت ایرانی - خارجی (با سهم شرکت ایرانی حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪))، مجاز خواهد بود.	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، وزارت نفت، وزارت صمت، انجمن‌های تخصصی	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
پایین بودن نرخ جبران خسارت قابل محاسبه بر اساس بخشنامه «نحوه جبران آثار ناشی از افزایش قیمت ارز در پیمان‌های ربالی فاقد تعدیل»	۱) تعدیل قیمت قراردادهای ساخت داخل ده گروه کالایی بر اساس میزان افزایش قیمت مواد اولیه ۲) پیش‌بینی نحوه تعدیل و هزینه انتقال ارز و هزینه تأخیر در پرداخت‌های اسناد مناقصه	تقنینی، نظارتی	سازمان برنامه و بودجه، وزارت نفت، مجلس شورای اسلامی	برنامه و بودجه، صنایع و معادن، انرژی

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
عملیاتی نبودن، زمانبر بودن و ریسک بالای ابطال قراردادهای انعقاد قراردادهای جدید	۳) حمایت مستقیم و هدفمند از سازندگان و تولیدکنندگان فعال در حوزه بومی سازی اقلام استراتژیک از طریق پرداخت یارانه غیرمستمر			
مشکل سازندگان داخلی برای ارائه اسناد مثبت در قراردادهای ارزی و مناقصات بین المللی	ابلاغ دستورالعمل یا بخشنامه‌ای از سوی بانک مرکزی مبنی بر پرداخت ریالی معادل ارز نیمایی و یا سنا	تقنینی، نظارتی	بانک مرکزی	اقتصادی
مشکلات در صدور ضمانتنامه ارزی برای سازندگان داخلی	۱) رفع ابهامات در خصوص نحوه صدور ضمانتنامه ریالی به جای ضمانتنامه ارزی ۲) ایجاد تنخواه ریالی و ارزی جهت پرداخت به موقع مطالبات سازندگان داخلی و عملیاتی نمودن پروژه‌های راکد ساخت داخل اقلام پر مصرف	نظارتی، اجرایی	وزارت نفت، گمرک، سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی	وزارت صنایع و معادن
وضعیت نابسامان امور گمرکی و ترخیص مواد اولیه و ماشین آلات	تسریع در ترخیص کالاهای خاص و انجام امور گمرکی این دسته از کالاها در فرایندی کوتاهمدت	اجرایی	گمرک	وزارت صنایع و معادن
تعدد و ناهماهنگی بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره بالاخص بخشنامه‌های مرتبط با حوزه واردات کالا (که منجر به عدم ترخیص کالا از گمرک می‌شود)	۱) برگزاری جلسات با انجمن‌ها و سندیکاهای سازندگان با هدف شناسایی دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های دست و پاگیر در حوزه تولید به خصوص در شرایط تحریم و هماهنگی جهت حذف و یا تعدیل آنها ۲) واگذاری اختیار بخش اکتشاف و تولید توسط شورای اقتصادی سه قوه یا قانونگذار به وزیر نفت (بحث گمرک، ضمانتنامه ارزی، تعدیل و ...) ۳) انتشار به موقع مقررات و رویه‌ها (نظارت بر اجرای ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار)	تقنینی، نظارتی، اجرایی	وزارت نفت، گمرک، سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی	ویژه حمایت از تولید ملی، انرژی
۲. بلندمدت				
عدم وجود نظام تنظیم مقررات	بسترسازی جهت فعالیت مؤثر نهاد رگولاتوری مستقل جهت حمایت از ارتقای ساخت داخل در صنعت نفت و گاز	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، دولت، نهاد رگولاتوری	انرژی
عدم قابلیت اجرایی قوانین مصوب در حوزه نفت	تشکیل کمیته «اجرای قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم» ذیل کمیسیون ویژه مجلس جهت بررسی الزامات قانونی ارتقای ساخت داخل و نظارت بر حسن اجرای آن (با حضور دائمی نمایندگان دولت، اصناف، بخش خصوصی و سایر نهادهای تأثیرگذار)	تقنینی، نظارتی، اجرایی	مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، بیمه، بانک مرکزی، وزارت نفت، وزارت صمت	صنایع و معادن، ویژه تولید ملی
تأثیر نوسانات نرخ ارز بر روند اجرای قراردادهای منعقد در قالب پروژه‌های ده گروه کالایی مورد نیاز صنعت نفت	۱) اتخاذ سیاست تک‌نرخ مبتنی بر سازوکارهای بازار و شفاف‌سازی سیاست ارزی کشور در بلندمدت از طریق حذف ارز دولتی با نرخ ترجیحی و حرکت به سوی حذف شکاف بین نرخ بازار نیما و بازار آزاد ۲) واگذاری اختیار بخش اکتشاف و تولید توسط شورای اقتصادی سه قوه یا قانونگذار به وزیر نفت (بحث گمرک، ضمانتنامه ارزی، تعدیل و ...)	تقنینی، نظارتی	سازمان برنامه و بودجه، وزارت نفت، مجلس شورای اسلامی	برنامه و بودجه، صنایع و معادن، انرژی
مشکلات در صدور ضمانتنامه ارزی برای سازندگان داخلی	-واگذاری اختیار بخش اکتشاف و تولید توسط شورای اقتصادی سه قوه یا قانونگذار به وزیر نفت (بحث گمرک، ضمانتنامه ارزی، تعدیل و ...)	نظارتی، اجرایی	وزارت نفت، گمرک، سازمان برنامه و بودجه، بانک مرکزی	وزارت صنایع و معادن

بخش برق:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. کوتاه مدت				
توقف پروژه‌ها	اصلاح قراردادهای و جبران هزینه‌های ناشی از افزایش ناگهانی نرخ ارز و فلزات، ارائه تسهیلات به بخش خصوصی و اختصاص یارانه سود تسهیلات به این بخش	اجرایی	بانک مرکزی، وزارت صمت، وزارت نیرو	اقتصادی، صنایع و معادن
مشکلات پیش روی صادرات خدمات فنی و مهندسی	(۱) پوشش ریسک‌های غیرتجاری (۲) ارائه تسهیلات مالی و خدمات بانکی بین‌المللی برای نقل و انتقال پول دیپلماسی اقتصادی	اجرایی	وزارت صمت، وزارت خارجه	ویژه حمایت از تولید ملی، اقتصادی
رکود در بازار	تحریک تقاضا از طریق تأمین منابع مورد نیاز طرح‌های توسعه‌ای صنعت برق	اجرایی	وزارت نیرو	انرژی
عدم تمایل و به کارگیری تجهیزات ساخت داخل صنعت برق	پوشش ریسک‌های عملکردی تجهیزات و اصلاح نظام خرید تجهیزات وزارت نیرو	تقنینی	وزارت نیرو، بیمه	انرژی
۲. میان مدت				
نبود ثبات در مقررات صادرات و واردات	ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌های ذی ربط و اصلاح فرایندهای مقرراتگذاری	تقنینی، اجرایی	بانک مرکزی، گمرک، وزارت صمت، وزارت نیرو	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
مدیریت تأمین نهادهای تولید	ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌های ذی ربط و ایجاد سازوکارهای شفاف و یکپارچه	اجرایی	بانک مرکزی، گمرک، وزارت صمت، وزارت نیرو	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
قراردادهای یک جانبه وزارت نیرو	اصلاح قراردادهای وزارت نیرو و تسهیم ریسک بین کارفرمایان و بخش خصوصی	اجرایی		انرژی، ویژه حمایت از تولید ملی
پایین بودن حقوق ورودی تجهیزات دارای مشابه تولید داخل	تعیین حقوق گمرکی بالا برای برخی کالاهایی که مشابه داخلی دارند برای مدت موقت پنج ساله	اجرایی	وزارت صمت، گمرک، وزارت نیرو	انرژی، ویژه حمایت از تولید ملی
۳. بلندمدت				
مکانیسم ناکارآمد قیمتگذاری	(۱) محاسبه قیمت تمام شده برق (۲) تغییر ساختار تعرفه برق	اجرایی	هیئت وزیران، وزارت نیرو	انرژی
عدم اطمینان سرمایه‌گذاری	جلوگیری از نوسانات شدید نرخ ارز و ثبات در سیاست‌های ارزی و تجاری	اجرایی	بانک مرکزی	اقتصادی
نبود امکانات آزمون استاندارد برای برخی کالاهای تولیدی در صنعت برق	(۱) سرمایه‌گذاری برای توسعه شبکه آزمایشگاه‌های مرجع (۲) انعطاف‌پذیری در استانداردها متناسب با شرایط اضطراری و وضعیت‌های خاص	اجرایی	سازمان ملی استاندارد ایران، وزارت نیرو	انرژی، صنایع و معادن

بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. حوزه زیرساخت مخابراتی کشور				
عدم امکان استفاده اپراتورهای مخابراتی از باندهای فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ مگاهرتز برای گسترش ارتباطات سیار کشور	نظارت بر عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در ساماندهی فضای فرکانسی کشور (موضوع ماده (۳) قانون وظایف و اختیارات وزارتخانه)	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	صنایع و معادن، برنامه و بودجه
	سهمی شدن سازمان صدا و سیما و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در منابع درآمدی حاصل از واگذاری باند فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ مگاهرتز با اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۸ از طریق الحاق تبصره ذیل: «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با همکاری سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است تا پایان سال ۱۳۹۸ نسبت به برگزاری مزایده اجاره باندهای بسامدی بلااستفاده اقدام کند. سازمان برنامه و بودجه مکلف است در آمد حاصل را ذیل ردیف ۱۴۰۱۰۶- درآمد حاصل از خدمات مخابراتی- حق استفاده از فرکانس رادیویی (سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی) قرار داده و دو ردیف هزینه ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان صدا و سیما ایجاد و درآمدهای حاصل را به صورت مساوی به دو دستگاه مذکور جهت حمایت از گذار از فناوری آنالوگ به دیجیتال و توسعه ارتباطات روستایی تخصیص دهد».	تقنینی، اجرایی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان صدا و سیما، سازمان برنامه و بودجه	صنایع و معادن، برنامه و بودجه
اخذ عوارض غیرقانونی توسط شهرداری‌ها از اپراتورهای مخابراتی	اصلاح ماده (۵۰) لایحه مالیات بر ارزش افزوده به شرح زیر: ماده (۵۰)- برقراری هرگونه عوارض و سایر وجوه برای انواع کالاهای وارداتی، تولیدی و ارائه خدمات (از جمله عوارض برای سایت‌ها و دکل‌های مخابراتی) که در این قانون تعیین تکلیف شده‌اند (اعم از مشمول مالیات) و همچنین برقراری عوارض به درآمدهای مأخذ محاسبه مالیات یا معاف از موضوع قانون مالیات‌های مستقیم توسط شوراهای اسلامی، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و سایر مراجع ممنوع می‌باشد.	تقنینی	سازمان امور مالیاتی کشور، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	اقتصادی، صنایع و معادن
وجود انحصار بخش خصوصی در شبکه مخابراتی درون‌شهری و عدم امکان استفاده اپراتورهای دیگر (غیر از شرکت مخابرات ایران) از شبکه مخابراتی درون‌شهری	تعیین شبکه مخابراتی به عنوان مصداق انحصار طبیعی و نظارت بر اجرای ماده (۵۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی از منظر لزوم ورود شورای رقابت به عنوان نهادتنظیم‌گر	نظارتی، تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
بلا استفاده ماندن ظرفیت‌های خالی در شبکه زیرساخت ارتباطات مخابراتی دستگاه‌های دولتی	نظارت بر وضعیت بهره‌برداری از شبکه زیرساخت مخابراتی دستگاه‌های دولتی	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت راه و شهرسازی، وزارت نیرو	صنایع و معادن
۲. حوزه کسب و کارهای فضای مجازی				
وجود تعارضات قانونی در فعالیت تاکسی‌های اینترنتی	رفع تعارض قانونی ماده (۴۵) قانون شهرداری‌ها و ماده (۷۱) قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی در خصوص «تصویب نرخ کرایه وسایط نقلیه درون شهری» و ماده (۹) قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت (۱۳۸۶) در خصوص تعیین شهرداری به عنوان نهاد متولی مدیریت امور حمل‌ونقل در شهرها» با وظایف و اختیارات شرکت‌های حمل و نقل اینترنتی	تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت کشور	صنایع و معادن، امور داخلی کشور و شوراهای

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
عدم پوشش قانون تجارت الکترونیک (مصوب سال ۱۳۸۲) برای فعالیت کسب و کارهای فضای مجازی، مشاغل خانگی، ...	(۱) اصلاح قانون تجارت الکترونیک برای پوشش کامل فعالیت کسب و کارهای فضای مجازی	تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت صمت (سازمان توسعه تجارت الکترونیک)	صنایع و معادن
	(۲) نظارت بر عملکرد دستگاهها (به خصوص سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی) در اجرای تکالیف آیین نامه حمایت از شرکت های نوپا	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات)، سازمان امور مالیاتی، سازمان تأمین اجتماعی	صنایع و معادن
وجود موانع در اعطای نماد اعتماد الکترونیک توسط سازمان توسعه تجارت الکترونیک	نظارت بر عملکرد وزارت صمت در اعطای نماد اعتماد الکترونیک و آسیب شناسی فرآیند حاضر توسط کمیته مشترک دولت و مجلس	نظارتی، تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان توسعه تجارت الکترونیک	صنایع و معادن
۳. بخش پست کشور				
تداوم تصدی گری دولت در بخش پست کشور	ارزیابی عملکرد خصوصی سازی شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	ویژه حمایت از تولید ملی، صنایع و معادن
	اصلاح ماده (۵) قانون اساسنامه پست جمهوری اسلامی ایران با هدف بازتعریف بخشی از خدمات قابل واگذاری به بخش خصوصی	تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	ویژه حمایت از تولید ملی، صنایع و معادن
۴. قطعات و تجهیزات حوزه فاوا				
پایین بودن کیفیت تولیدات داخلی در حوزه فاوا	(۱) نظارت بر عملکرد آیین نامه اجرایی حمایت از صاحبان صنایع و منابع و مهارت های داخل کشور. در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (مصوبه ۱۶۳ کمیسیون تنظیم مقررات)	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت صمت، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، سازمان استاندارد	صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی
	(۲) نظارت بر عملکرد معاونت علمی و فناوری در بخش فاوا و تحقیق و توسعه فناوری در بخش فاوا			
خروج شرکت های تأمین کننده تجهیزات	(۳) ارزیابی عملکرد معاونت علمی و فناوری در بکارگیری پیوست فناوری در قراردادهای	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت صمت، بانک مرکزی	صنایع و معادن
	(۴) نظارت بر عملکرد سازمان استاندارد در تدوین و ارتقای استانداردهای بخش فاوا			
	(۱) نظارت بر عملکرد وزارت امور خارجه در زمینه های (الف) تقویت دیپلماسی تجاری و یافتن تأمین کنندگان جدید و (ب) افزایش تعاملات با مجامع بین المللی برای برطرف کردن مشکلات لغو عضویت ایران. (۲) نظارت بر عملکرد وزارت صمت و بانک مرکزی در تخصیص ارز برای خرید تجهیزات ضروری از کشورهایی که در حال حاضر معامله با آنها امکان پذیر است.			

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۵. تأمین مالی				
تشدید دشواری تأمین مالی از بازار پول و سرمایه	استفاده هدفمندانه از اعتبارات خدمات اجباری عمومی	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	صنایع و معادن
	نظارت بر عملکرد دولت در توسعه فناوری زنجیره بلوکی (بلاک چین)، فین تک ها و ارزهای دیجیتال	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی	صنایع و معادن، اقتصادی
	رفع خलाها قانونی در زمینه پول شویی، مالیات و سفته بازی از طریق فناوری زنجیره بلوکی و ارزهای دیجیتال	تقنینی	سازمان امور مالیاتی کشور، شورای عالی مبارزه با پول شویی، شورای عالی بورس و اوراق بهادار	صنایع و معادن، اقتصادی
۶. خدمات فضاپایه				
عدم همکاری سایر دستگاهها برای تحلیل و برنامه ریزی برای داده های فضایی برای حوزه های مختلف همچون کشاورزی، پایش سیل، گردوغبار، مقاومت دستگاهها برای آزادسازی داده ها و کمبود منابع مالی	بررسی عملکرد معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و وزارت صمت در تخصیص فضا و امکانات در پارک های علم و فناوری و استفاده از معافیت مالیاتی، اعطای تسهیلات کم بهره، اعطای مجوز، حمایت از توسعه کسب و کارها و استارت آپ های حوزه فضاپایه، توسعه سامانه های بومی تحت وب.	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت صمت، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	صنایع و معادن
۷. دفاتر پیشخوان دولت				
عدم استفاده مناسب از ظرفیت های دفاتر پیشخوان دولت	نظارت بر عملکرد دفاتر پیشخوان	نظارتی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی)، سازمان اداری و استخدامی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی	اجتماعی، صنایع و معادن
تسریع در روند تصویب طرح دفاتر پیشخوان دولت (این طرح از شورای نگهبان به مجلس اعاده شده است و باید پس از اصلاحات مجدداً ارسال شود)	تسریع در اصلاح طرح دفاتر پیشخوان دولت (اعاده شده از شورای نگهبان) برای ساماندهی ۱۶۰۰۰ دفتر پیشخوان دولت در سراسر کشور	تقنینی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	اجتماعی، صنایع و معادن

بخش مسکن:

کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی	دستگاه اجرایی اقدام کننده	نوع اقدام	راهکار	چالش
عمران	بانک مسکن، بانک مرکزی	اجرایی	یکپارچه کردن و تجمیع وام ازدواج و مسکن و اولویت پرداخت برای زوج اولی و خانه اولی برای تقویت استطاعت خرید مسکن. این پیشنهاد فاقد بار مالی جدید بوده، در کوتاه مدت قابل اجرا بوده و آثار مثبت فرابخشی در حمایت از ازدواج و خانواده نیز خواهد داشت. (عاجل)	با افزایش قیمت مسکن، سهم وام در توانمندسازی خانوار کاهش یافته است. تجمیع دو وام در جهت کمک به تأمین مسکن به عنوان اصلی ترین نیاز خانوار می تواند مؤثر باشد.
عمران	بانک مسکن، بانک مرکزی	اجرایی	همسان سازی وام سایر شهرها و شهرستان ها با تهران، در صورت عملیاتی شدن به توزیع متناسب امکانات در چارچوب طرح آمایش سرزمین، تمرکززدایی و توسعه تمام نواحی کشور کمک خواهد کرد. این راهکار نیازمند تأمین اعتبارات است. (کوتاه مدت)	استطاعت ناشی از وام در تهران به شدت کاهش یافته ولی در سایر شهرها همچنان جذابیت خود را دارد.
عمران، اقتصادی	بانک مسکن، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت اقتصاد و راه و شهرسازی	تقنینی، اجرایی	افزایش سقف وام و تسهیلات مسکن، افزایش طول مدت بازپرداخت و کاهش مبلغ اقساط به منظور توانمندسازی اقشار متوسط برای خانه دار شدن. (کوتاه مدت)	درصد پوشش وام صندوق یکم قبلاً ۶۰ تا ۷۰ درصد هزینه تملک مسکن (در سال ۱۳۹۴) بوده است در حالیکه هم اکنون در تهران حدود ۲۰ درصد هزینه یک ملک متوسط و در کلان شهرها کمتر از ۵۰ درصد هزینه را پوشش می دهد.
عمران، اقتصادی	بانک مسکن، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت اقتصاد و راه و شهرسازی	اجرایی	اعطای وام به سازندگان و تولید مسکن و امکان اتصال و تجمیع و جابه جایی وام سازنده و خریدار. (عاجل)	در سال های گذشته اعطای اعتبارات به خریدار هر چند رونق معاملات را در پی داشته اما الزاماً منجر به افزایش تولید نشده است. از طرفی به دلیل طولانی بودن مدت بازپرداخت وام خریدار، فشار زیادی به منابع بانک وارد می کند و با تخصیص آن به سازنده می تواند مستقیماً به تحرک و افزایش تولید مسکن منجر شده و سبب تقویت منابع با بازگشت سریع تر تسهیلات نیز شود.
عمران، امور داخلی کشور و شوراها	سازمان شهرداری ها و دهیاری ها، سازمان های خدمات رسان، بانک مسکن، بانک مرکزی، وزارت راه و شهرسازی	اجرایی	حمایت از ساخت و عرضه واحدهای مسکونی کوچک متر از متناسب با روند تقاضای معاملات مسکن. این هدف با تسهیل صدور پروانه، کاهش هزینه تأمین خدمات از جمله آب، برق و گاز می تواند باعث تشویق ساخت واحدهای کوچک متر از شود که تناسب بیشتری با تقاضای موجود دارند. (کوتاه مدت)	پروانه های ساختمانی صادر شده با تقاضای موجود همخوانی ندارد. صدور پروانه عمدتاً متر از های بالای ۱۰۰ متر بوده در حالیکه عمده تقاضا متر از های ۸۰ متر و کمتر بوده است.
عمران	کلیه ارگان ها اعم از حاکمیتی، دولتی و عمومی، متولی: سازمان ملی زمین و مسکن و وزارت راه و شهرسازی	تقنینی، اجرایی، نظارتی	عملیاتی کردن واگذاری زمین های دولت و حاکمیت و بخش عمومی برای احداث واحدهای مسکونی با اعطای سهم تشویقی از ظرفیت مسکن مربوطه برای افراد واجد شرایط آن دستگاه. (کوتاه مدت)	با وجود تصویب ریاست جمهوری و مصوبات طرح های بازآفرینی شهری مبنی بر اختصاص زمین های مازاد دستگاه ها به تولید مسکن، این طرح تاکنون صورت نپذیرفته است. عدم همکاری دستگاه ها می تواند به دلیل حفظ زمین به عنوان یک مایملک ارزشمند باشد که اعطای تسهیلات و سهم به متقاضیان واجد شرایط دستگاه مربوطه می تواند نقشی در تشویق دستگاه ها داشته باشد.

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
تأمین زمین مناسب برای توسعه مناطق مسکونی به خصوص انبوه‌سازی در برخی از شهرها به دلیل سیاست‌های انقباضی و کنترلی وزارت راه و شهرسازی ممکن نیست.	تأمین زمین برای طرح‌های توسعه مسکن در طرح‌های جامع شهری در مناطق مناسب متناسب با تقاضا. (عاجل، دوره طرح مستمر)	تقنینی، اجرایی	دبیرخانه شورای عالی معماری و شهرسازی ایران	عمران
بالا بودن سهم معاملات مسکن با تقاضای سرمایه‌ای به قصد کسب سود از خرید و فروش آن	وضع مالیات بر خانه‌های خالی، و معاملات مکرر در جهت کنترل سوداگری و کاهش سودآوری فعالیت‌های غیرمولد در مسکن به‌عنوان کالای مصرفی. (عاجل)	تقنینی	امور مالیاتی کشور، وزارت اقتصاد و امور دارایی، وزارت راه و شهرسازی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، مشاوران املاک	عمران، اقتصادی
لزوم کمک به حمایت از تقاضای مصرفی مسکن	مالیات بر عایدی املاک و مسکن. (کوتاه مدت)	تقنینی	امور مالیاتی کشور، وزارت اقتصاد و امور دارایی، وزارت راه و شهرسازی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، مشاوران املاک	عمران، اقتصادی، برنامه و بودجه
لزوم عملیاتی شدن نوسازی بافت فرسوده که در طرح جامع مسکن کشور بوده ولی در عمل اقدام‌های شایان ذکری در راستای این طرح صورت نگرفته است. چالش‌های مرتبط با این مسئله باید شناخته شده و برنامه‌ریزی مستمر برای بازآفرینی سالیانه در دستور کار قرار گیرد.	رفع موانع عملیاتی شدن و تسریع طرح‌های بازآفرینی شهری و نوسازی محلات هدف در بافت فرسوده. (میان مدت)	اجرایی	شرکت بازآفرینی شهری ایران و وزارت راه و شهرسازی	عمران، امور داخلی کشور و شوراها
تکلیف دستگاه‌های مختلف برای تأمین مسکن و نبود برنامه‌ریزی یکپارچه برای اقدام.	یکپارچگی و پیوستگی مدیریت و برنامه‌ریزی مسکن با فرماندهی و نظارت واحد و تقسیم کار بین دستگاهی. (کوتاه مدت)	تقنینی، نظارتی	معاونت مسکن و ساختمان، وزارت راه و شهرسازی، ارگان‌های حمایتی از جمله کمیته امداد، بنیاد برکت، بنیاد مستضعفان، سازمان بهزیستی	عمران، امور داخلی کشور و شوراها
بورورکراسی زیاد از ابتدای صدور پروانه تا دریافت خدمات ساختمان سبب ایجاد مشکل برای سرمایه‌گذاران مسکن می‌شود که عمده‌ترین سهم آن در تولید مسکن، مربوط به بخش خصوصی و خرده مالکان است. ایجاد یک مجرای واحد برای این موضوع می‌تواند سبب کاهش هزینه و افزایش سرعت عملیات شود.	ایجاد پنجره واحد توسعه و احداث ساختمان، کاهش عوارض صدور پروانه‌های ساختمانی، هزینه بیمه و انشعابات ساختمان. (کوتاه مدت)	تقنینی	سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، وزارت راه و شهرسازی	عمران، امور داخلی کشور و شوراها
لزوم تأمین مسکن برای دهک‌های ۱ تا ۳ که توانایی پرداخت وام ندارند و براساس سیاست‌های حمایتی باید تحت پوشش مسکن حمایتی و استیجاری قرار گیرند. این طرح در برنامه‌های پنج‌ساله کشور مطرح بوده ولی تاکنون سهم چندانی در عمل نداشته است.	پیشبرد طرح‌های مسکن حمایتی و اجتماعی و استیجاری با توجه به عدم پوشش دهک‌های ۱ تا ۳ در طرح‌های جاری کلان مسکن. (میان مدت)	تقنینی	وزارت راه و شهرسازی، همه ارگان‌های حمایتی از جمله کمیته امداد، بنیاد برکت، بنیاد مستضعفان، سازمان بهزیستی	عمران، امور داخلی کشور و شوراها، برنامه و بودجه

بخش کشاورزی:

کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی	دستگاه اجرایی اقدام کننده	پیامد	نوع اقدام	راهکار	چالش
کشاورزی، عمران	وزارت جهاد کشاورزی وزارت نیرو	افزایش تولید محصولات اساسی در ۲۵ هزار هکتار از اراضی شمال کشور	اجرایی	اصلاح و بازسازی آبندهای شمال	پایین بودن بهره‌وری و مدیریت ناپایدار منابع طبیعی
کشاورزی، آموزش و تحقیقات	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت	مدیریت تأمین نهاده‌های بخش کشاورزی	اجرایی نظارتی	۱) برآورد دقیق میزان نیاز بذری و کودی کشور، ۲) برآورد قابلیت تولید داخلی بذر و کود	پایین بودن بهره‌وری
کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	تولید ارقام پرمحصول و مقاوم، به ویژه محصولات اساسی کشاورزی	اجرایی	حمایت از توسعه تولید بذر و نهال اصلاح شده	
کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو (استفاده از منابع آبی دریاچه سدها)	توسعه پرورش ماهی در قفس به میزان ۴۰ هزار تن و توسعه تولید میگو به میزان ۶۰ هزار تن	اجرایی	افزایش تولید آبزیان	بهره‌وری پایین نیروی کار کشاورزی ایران
کشاورزی، آموزش و تحقیقات	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	آموزش مداوم و رایگان، از طریق برگزاری کارگاه، رسانه‌های عمومی و شبکه‌های اجتماعی	اجرایی	افزایش ضریب دانش‌بنیانی در تولید، (بهره‌گیری کشاورزان از یافته‌های جدید)	
کشاورزی، ویژه حمایت از تولید ملی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی	افزایش کارآمدی تشکلهای بخش کشاورزی	اجرایی تقنینی	۱) کاهش دخالت دولت در اداره تشکلهای ۲) تجمیع تشکلهای مشابه و حذف موازی کاری مدیریت تشکلهای بخش کشاورزی ۳) حمایت یکسان از تعاونی‌های بخش کشاورزی (تبصره «۲» ماده (۷۲) اصلاح موادی از قانون بخش تعاون)	کارایی پایین نظام اداری و اجرایی کشاورزی
کشاورزی، قضایی و حقوقی	وزارت جهاد کشاورزی، قوه قضائیه	جلوگیری از خرد شدن و تغییر کاربری اراضی مستعد کشاورزی	تقنینی	اصلاح قوانین ارث	ضعف در مدیریت اراضی کشاورزی
کشاورزی، امنیت ملی و سیاست خارجی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت	ایجاد و اصلاح زیرساخت‌های تجاری و استفاده حداکثری از ظرفیتهای دیپلماسی	اجرایی، تقنینی	توسعه کشت فراسرزمینی	نبود سیاست‌های مناسب و اثبات برای خودکفایی در محصولات اساسی
کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت	اصلاح الگوهای تولید، توزیع و مصرف و مدیریت پسماندها	اجرایی - نظارتی	استقرار نظام اجرایی کارآمد برای کاهش ضایعات و هدررفت محصولات کشاورزی	وجود ضایعات در مراحل مختلف زنجیره عرضه
کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت	ارتقای ارزش افزوده تولیدات کشاورزی	اجرایی	توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی	ضعف در نظام بازاریابی
کشاورزی، اقتصادی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت	حرکت به سمت حذف تدریجی یارانه‌ها	اجرایی - نظارتی	اصلاح سازوکار حمایتی موجود در تأمین نهاده‌های تولیدی	کارایی پایین نظام اداری و اجرایی کشاورزی

چالش	راهکار	نوع اقدام	پیامد	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
ضعف در مدیریت اراضی کشاورزی	<p>(۱) زهکشی و تجهیز و نوسازی اراضی زراعی (با اجرای این طرح در ۲۳۰ هزار هکتار اراضی دشت گمیشان، عملکرد در واحد سطح محصولات گندم و کلزا ۲/۵ تن در هکتار افزایش یافته و در مجموع ۶۰۰ هزار تن به تولید این محصولات افزوده می شود)</p> <p>(۲) احیای اراضی در خوزستان و ایلام در سطح ۲۵۰ هزار هکتار</p> <p>(۳) تکمیل شبکه های ۲۲۵ هزار هکتاری موسوم به مناطق مرزی و ۴۶ هزار هکتاری سیستان</p>	اجرائی	افزایش عملکرد محصولات زراعی، احیای اراضی زراعی	وزارت جهاد کشاورزی	کشاورزی
نبود سیاست های مناسب و باثبات برای خودکفایی در محصولات اساسی	<p>(۱) توسعه تولید دانه های روغنی</p> <p>(۲) توسعه کشت کلزا در ارضی دیم و در تناوب با غلات در ارضی دیم و آبی</p> <p>(۳) توسعه کشت سویا با محوریت استان خوزستان</p> <p>(۴) توسعه کشت گلرنگ در ارضی دیم</p> <p>(۵) توسعه کشت آفتابگردان در ارضی دیم و آبی</p> <p>(۶) توسعه کشت زمستانه در مناطق گرم</p> <p>(۷) توسعه کشت کنجد</p>	اجرائی	افزایش تولید روغن و کنجاله	وزارت جهاد کشاورزی	کشاورزی
چالش های تأمین مالی در بخش کشاورزی	<p>انتشار اوراق بهادار مزارعه و مساقات؛ ایجاد یکپارچگی عمودی بین نهادهای مالی و توسعه ای؛</p> <p>توسعه سرمایه گذاری مخاطره پذیر؛</p> <p>تأمین مالی زنجیره ارزش و استفاده از الگوی کشاورزی قراردادی؛</p> <p>شراکت صندوق های غیردولتی با شرکت های مهندسی غیردولتی صاحب صلاحیت؛</p> <p>اعطای دارایی های مولد؛</p> <p>پذیرش اشکال نوین وثیقه؛</p> <p>راه اندازی سامانه ملی مبادلات کشاورزی</p>	اجرائی	تنوع بخشی به روش های تأمین مالی	وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت، وزارت امور اقتصادی و دارایی	کشاورزی، اقتصادی

توسعه روستایی:

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
بالا بودن نرخ اشتغال ناقص	<p>(۱) تنوع بخشی به مشاغل روستایی با تأکید بر توسعه زنجیره ارزش کشاورزی، با محوریت عقد قرارداد سه جانبه بین وزارت جهاد کشاورزی، شرکت های تخصصی صنایع تبدیلی و کشاورزان (شرکت های تعاونی، سهامی زراعی و کشت و صنعت ها) (کوتاه مدت و میان مدت)</p> <p>(۲) رونق بخشی به صنایع دستی و قالبی (کوتاه مدت)</p>	اجرائی	وزارت جهاد کشاورزی / وزارت صنعت، معدن و تجارت	کشاورزی، صنایع و معادن
بالا بودن حاشیه بازار تولیدات روستاییان و عشایر	<p>(۱) راه اندازی و توسعه بازارچه های هفتگی و روستایی (کوتاه مدت)</p> <p>(۲) سازماندهی و شبکه سازی روستاییان و عشایر به منظور عرضه یکپارچه (میان مدت)</p> <p>(۳) اجرای مدل های جدید مانند B^۲B و B^۲C (میان مدت)</p>	اجرائی	وزارت جهاد کشاورزی / وزارت کشور	کشاورزی

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
توسعه کارگاه‌های فراوری کوچک و متوسط	۱) توسعه کارگاه‌های سنتی، نیمه‌صنعتی و خانگی گلابگیری، لبنیات، فراوری عرقیات، تهیه مربا و ترشی‌های خانگی، خشک کردن سبزیجات، میوه‌ها و گیاهان دارویی (کوتاه‌مدت و میان‌مدت) ۲) راه‌اندازی انبار و سردخانه‌های کوچک جهت درجه‌بندی، بسته‌بندی، حفظ کیفیت و بازاریابی محصولات با قیمت مناسب (کوتاه‌مدت و میان‌مدت) ۳) تأمین مالی از طریق زنجیره ارزش و تأمین دارایی‌های ثابت (دستگاه‌های خشک کن نیمه صنعتی و بسته بندی این محصولات) (کوتاه‌مدت)	اجرایی- نظارتی	وزارت جهاد کشاورزی/ وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی/ وزارت صنعت، معدن و تجارت/ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کشاورزی، بهداشت و درمان
پایین بودن میزان رقابت پذیری عمده واحدهای تولیدی نواحی روستایی و عشایری	قرار دادن بنگاه‌های هدف فعال در اقتصاد روستایی تحت پوشش متخصصان مربوطه در قالب قراردادهای مبتنی بر ارزش افزوده (کوتاه‌مدت)	اجرایی- نظارتی	وزارت جهاد کشاورزی	کشاورزی
عدم هدایت و حمایت صحیح سرمایه‌گذاران و عدم شناسایی، پرورش و حمایت از کارآفرینان	راه‌اندازی مراکز هدایت و حمایت از کارآفرینی روستایی و عشایری با تقویت ظرفیت‌های نهادی موجود (میان‌مدت)	تقنینی- اجرایی	وزارت جهاد کشاورزی/ بانک کشاورزی/ معاونت علمی ریاست جمهوری	کشاورزی
غلبه فعالیت‌های خدماتی در مدیریت محلی روستایی (دهیاری)	۱) اختصاص الزام‌آور حداقل بیست درصد (۲۰٪) از عوارض موضوع جزء «۱» بند «ب» ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه به توسعه اشتغال و تولید، با مدیریت و نظارت شرکت‌های دانش‌بنیان و افراد متخصص (کوتاه‌مدت و میان‌مدت) ۲) استفاده از دانش‌آموختگان کشاورزی و توسعه و برنامه‌ریزی روستایی در جلسات شوراهای اسلامی بخش و دهستان (کوتاه‌مدت)	اجرایی- نظارتی	وزارت کشور/ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	امور داخلی کشور و شوراها
عدم استفاده پایدار از ظرفیت گردشگری در نواحی روستایی و عشایری	۱) انتشار فهرست اقامتگاه‌های مجاز روستایی با ذکر شرایط و خدمات مربوطه (کوتاه‌مدت) ۲) فرهنگ‌سازی و تبلیغ گردشگری کشاورزی روستایی در صداوسیما (کوتاه‌مدت) ۳) آموزش روستاییان و عشایر واقع در قطب‌های گردشگری روستایی و عشایری (میان‌مدت) ۴) آموزش و تشویق مؤسسات گردشگری (میان‌مدت) ۵) تدوین سند چشم‌انداز و برنامه اقدام توسعه گردشگری کشاورزی و روستایی (میان‌مدت) ۶) تدوین نظامنامه طرح‌های توسعه گردشگری کشاورزی و روستایی (میان‌مدت) ۷) به رسمیت شناختن نحوه طبخ غذا به شکل سنتی توسط اداره اماکن وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (میان‌مدت) ۸) راه‌اندازی نهادهای غیردولتی پیشرو در توسعه گردشگری کشاورزی و روستایی (بلندمدت)	اجرایی	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری/ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری/ انجمن‌ها و تشکل‌های صنفی	فرهنگی
موازی کاری، ناهماهنگی و اختلال در نظام سیاستگذاری و برنامه‌ریزی توسعه روستایی	ایجادیکپارچگی در مدیریت و سیاستگذاری توسعه روستایی و کشاورزی از طریق تقویت سازمان تعاون روستایی و تبدیل آن به سازمان توسعه روستایی، زیر نظر وزارت جهاد کشاورزی (میان‌مدت)	تقنینی	وزارت جهاد کشاورزی/ سازمان امور استخدامی کشور	کشاورزی
عدم توجه به نیازهای واقعی روستاییان و عدم برنامه‌ریزی مشارکتی طرح‌ها	۱) تغییر ساختار برنامه‌ریزی کشور از «بخشی‌نگری و تمرکزگرایی» به «منطقه‌گرایی و تمرکززدایی» (کوتاه‌مدت) ۲) استقرار نظام برنامه‌ریزی و هماهنگی در سطح دهستان (کوتاه‌مدت)	تقنینی	وزارت جهاد کشاورزی/ سازمان برنامه و بودجه	کشاورزی، برنامه و بودجه
تبدیل مستمر روستاها به سکونتگاه‌های شهری و تهدید زیربنای تولید	اصلاح قانون تقسیمات کشوری با هدف جلوگیری از اختلال در نظام سکونتگاهی روستایی (بلندمدت)	تقنینی	وزارت کشور	امور داخلی کشور و شوراها